

Після успішного завершення наукової програми на тему “Принципи і методика розробки освітніх сценаріїв у системі модульно-розвивального навчання” (2009–2013 роки) [див. 12; 32; 33] у рамках виконання проекту фундаментального соціально-психологічного експерименту із теми “Школа здібностей” [13; 15; 20, с. 171–210; 23; 34], авторами та учасниками пропонується нова програма

* Дослідження здійснене як новий науковий проект за одноіменною назвою, що реалізовуватиметься у 2014–2018 роках

дослідно-експериментальної роботи “Проектування змісту і структури електронного НМК для учнів початкової школи” (2014–2019), основи якої й висвітлює дане методологічне пошукування. Логіко-змістове підґрунтя цієї програми становлять авторські теорії навчальних проблемних ситуацій [27], модульно-розвивального навчання [14; 164 18; 20; 22], освітньої діяльності [15; 17; 21; 24; 25], модульно-розвивального підручника [1; 2; 26; 29; 30; 32; 33] та інноваційно-психологічного клімату освітньої організації [3–5; 31], а також попередні суто прикладні, науково-проектні та експериментальні напрацювання [6–11]. Примітною перевагою пропонуваного програмного документа є діалектичне взаємодоповнення чітко визначених дослідницьких компонентів (мета, завдання, гіпотези, об’єкт, предмет, очікувані результати та етапи дослідження) і детального опису системи інноваційних змін, котрі передбачається впровадити емпірично, досвідно.

Співвиконавці наукової програми:

ліцей №157 міста Києва в особі директора

Костенка Віктора Івановича,

заступника директора з навчально-виховної роботи

Лапшиної Любові Михайлівни,

та вчителя-дослідника

Суляви Олени Миколаївни

Наукове керівництво:

навчально-дослідний інститут методології та економіки вищої освіти Тернопільського національного економічного університету в особі директора, доктора психологічних наук, професора, академіка АН вищої школи України, автора модульно-розвивальної інноваційної моделі навчання, головного редактора журналу “Психологія і суспільство”

Фурмана Анатолія Васильовича.

Мета дослідження – обґрунтування інтегральної моделі психолого-дидактичного проектування змісту і структури електронного навчально-книжкового комплексу (ЕНКК) та апробування його ефективності в умовах освітнього процесу початкової школи.

Поданий проект є логічним продовженням двох успішно завершених прикладних досліджень: 1) “Наукове проектування та експертиза модульно-розвивальних підручників” 2005-2008 роки; 2) “Проектування та апробація сценаріїв модульно-розвивальних занять з української мови” 2009-2013 роки.

Завдання дослідно-експериментальної роботи:

1) виокремити психологічні концентри дослідження та обґрунтувати структурно-функціональну модель ЕНКК;

2) здійснити систематику підходів, принципів і психологічних вимог до проектування та використання ЕНKK;

3) спроектувати 3-5 візців авторських ЕНKK для початкової ланки загальноосвітньої школи;

4) розробити психодіагностичну методику для перевірки якості та ефективності інноваційних ЕНKK;

5) здійснити експертизу, вдосконалити й апробувати кілька найкращих ЕНKK та сформулювати навчально-методичні рекомендації щодо їхнього масового використання вчителями початкової школи.

Основні гіпотези прикладного дослідження:

1. Функціонально збалансований та системно впорядкований ЕНKK має значно вищий розвитковий потенціал і більш позитивно впливає на особливості перебігу психічної діяльності (психічні процеси, стани, властивості та тенденції) молодших школярів, ніж вибіркоче використання одного із структурних його компонентів (у т. ч. наддосконалого підручника) чи різниці сукупності аналогічних навчальних книг.

2. Завдяки психоекологічному впливу на особистість ЕНKK оптимізує учнівську діяльність, позбавляючи передумов для виникнення стійких негативних емоцій (відчуття примусу в навчанні, страх, внутрішнє відторгнення, дистрес тощо), активізує стійкий інтерес наступників і сприяє впровадженню в освітній процес психомистецьких засобів розвивальної педагогічної взаємодії на засадах соціальної паритетності та взаємодопомоги.

3. ЕНKK значним чином сприйматиметься молодшими школярами як квазісуб'єкт освітньої взаємодії в системі "учитель – ЕНKK – учні", внаслідок чого докорінно зміниться технологія його використання як інноваційного психодідактичного інструменту. Це насамперед стосується: а) внутрішньої переорієнтації навчально-виховного процесу з примусового на особистісно прийнятний, творчий; б) зміни функцій учителя, а саме перетворення керівника-авторитарника на помічника, радника, партнера-вихователя; в) переміщення у бік учня епіцентру активності у навчально-освітньому процесі; г) діалогізації і гуманізації особистісних взаємин учасників навчально-виховного процесу, а відтак зростання рівня зовнішньої та внутрішньої свободи і відповідальності школярів.

4. Академічна успішність учнів молодшої школи значним чином залежить від рівня продуктивності їхньої *читацької діяльності* (стратегії, алгоритми, операції, прийоми), котра зазвичай збагачується із кожним наступним курсом навчання та етапом проходження модульно-розвивального освітнього циклу.

Опис інновації. В умовах переходу людства від індустріальної до інформаційної цивілізації та науково-технічної революції постає проблема не тільки безперервної, а й випереджаючої самоосвіти, основним каналом котрої є *читання* як активний, психологічно детермінований і цілеспрямовано організований, процес. Саме завдяки цьому виду пізнавальної діяльності значним чином й відбувається соціалізація особистості в су-

часному глобальному інформаційному просторі, який зорієнтований на творення наукоємних культурних і, на жаль, псевдокультурних продуктів. Отож для реформування національної освіти і науки та спрямованого входження України в європейський культурно-освітній простір потрібна конкурентоспроможна система проектування, створення та експертизи ЕНКК.

Сучасний інформаційно-комунікативний простір в Україні переважно забезпечується новітніми комп'ютерними технологіями, відеоматеріалами, Інтернетом та мобільними комунікаційними голосовими і текстово-мультимедійними системами, що тотально впливають на соціалізацію юного покоління і його інкультурацію. Тому проблема реалізації потенційних можливостей інформаційних технологій в освітньому процесі набуває все більшого значення. Для цього створюються електронні освітні програмні засоби, що спрямовані на інтенсифікацію навчального процесу, формування знань, умінь і навичок, на дієвість контролю за якістю їхнього засвоєння. Вони репрезентуються як комп'ютерні навчальні програми (інформаційні, контролюючі, моделюючі, демонстраційні, тренажерні, комбіновані тощо), електронні підручники, програми на компакт-дисках (енциклопедії, довідники), інформаційні середовища, комп'ютерні розвивальні ігри та ін. Такі інтерактивні навчально-методичні комплекси також організують самонавчання школяра (наодинці чи під керівництвом вчителя) у процесі їхньої самостійної пізнавальної діяльності з урахуванням робочої програми навчального предмета, визначених форм, видів, методів і підходів до навчання та стратегій керування траєкторією учіння молодших школярів.

Очевидно, що навіть досконалий підручник не може компенсувати й охоплювати ті відомості, котрі містяться у цілісному ЕНКК. Адже підручник, хоча і є центральною координувально-інтегровальною ланкою цього комплексу, але функціонально йому не тотожний. Очевидно, що різні компоненти ЕНКК мають неоднакове логіко-змістове і психологічне призначення, а відтак докорінно різняться навчальним змістом (текстовий, позатекстовий компоненти), його повнотою та особливостями структурної організації. Зокрема, підручник розкриває зміст програми і певним чином задає модель процесу навчання, а поглиблення й розширення знань, їх конкретизацію, і навіть індивідуалізацію змістового фрагмента освіти забезпечують інші засоби навчання, що разом із ним утворюють певну цілісність. Тому повноцінне функціонування, а отже й об'єктивне оцінювання ефективності кожного елемента ЕНКК (у т. ч. й підручника) можливе лише за наявності всіх одиниць інструментальної системи, що у взаємодоповненні дають змогу досягнути балансу розгорнутого і згорнутого навчального матеріалу, задіяти репродуктивну і дослідницьку складові пізнавальної роботи школяра. Отож автор, надаючи переваги, основному, пояснювальному, додатковому текстам чи графіко-ілюстративному матеріалу, може варіювати тип навчального видання (підручник, посібник-задачник, розвивальна книжка, словничок чи освітня програма самореалізації).

З позицій педагогічної та вікової психології, сучасний ЕНKK покликаний зреалізувати чотири *функціональні блоки*, що виокремлені, виходячи з таких критеріальних ознак: 1) носій освітнього змісту; 2) чинник розвитку психічних процесів, станів, властивостей і тенденцій; 3) квазіорганізатор процесів самонавчання і самовиховання; 4) засіб долучення учня до ситуаційного культуротворення. На основі окреслених ознак ЕНKK підібрані та одержали психолого-педагогічне визначення його чотири *макроструктурні компоненти*, що утворюють цілісну систему і проектується одночасно: а) модульно-розвивальний підручник, б) навчальний посібник, в) тезаурус чи словник, г) освітня програма самореалізації особистості молодшого школяра [20; 25; 26; 29].

ЕНKK розуміємо як прототип інтерактивного освітнього інструменту вчителя та учня, що поєднує можливості електронних і друкованих засобів навчання та спрямований, з одного боку, на реалізацію соціального замовлення (потреб держави), котре конкретизоване у цілях освіти і формовтілене у відповідних навчальних програмах, а з іншого – задає поле індивідуальних інваріантів розвитку наступника та долучає його до активного культуро- і самотворення персонально обраних форм причетності до світу, самоплекання своєї національної самосвідомості і позитивно-згармонізованої Я-концепції [5; 31]. Відтак ЕНKK є новітнім засобом асинхронної *інтерперсональної комунікації*, мікроструктура котрого організована як різного рівня узагальнення перехресний *гіпертекст*, якому властива не лише *інтратекстуальність*, що відображає внутрішні зв'язки у тексті, а й *інтертекстуальність*, котра вказує на компліментарність та структурно-змістові зв'язки між окремими блоками модульно організованих текстів [1; 2; 30].

До основних переваг застосування ЕНKK належать:

– повний спектр кольорової гамми зображень, якісний аудіосупровід, використання найновішої інформації із сайтів Інтернету, дитячої віртуальної бібліотеки чи всесвітнього освітнього ресурсу Connexions, що охоплює спеціальні інформаційні „модулі”; водночас перевагою є компактність і легка транспортабельність магнітних та оптичних носіїв інформації;

– аудіовізуальна технологічність, що поєднується із різноплановими матеріалами мовлення (диктора, кадри відеофільмів, аудіо записи, живе мовлення), демонстрація учительських та учнівських презентацій, розробка та використання гіпертекстових технологій (гіпертекст — це текст, до якого долучені інтерактивні посилання на інші документи і за їх допомогою читач, навівши курсором на яке-небудь слово чи фразу, миттєво отримує додаткову інформацію за відповідним напрямком);

– поетапна подача визначень окремими опорними фразами та символами, динамічність зображень, можливість вільного маніпулювання з об'єктами, динамічного суміщення малюнків, полікодована подача інформації (текст, карта, таблиця, схема, аудіовізуальний ряд тощо) і можливість її переведення з однієї знакової системи в іншу, відновлення потрібної послідовності і

хронології подій чи побудов, простота і зручність пошуку та систематизації інформації, багаторазове використання картографічних форм;

– забезпечення умов для особисто зорієнтованого навчального процесу, що здійснює полімотиваційний вплив на школярів [5], підвищує їхній інтерес до навчального предмету, інтенсифікує розвитковий перебіг емоційних та пізнавальних процесів, змінює роль викладача, який перестає бути механічним ретранслятором певного набору знань, а стає управлінцем-координатором, організатором розвитково насиченої освітньої діяльності;

– зниження неефективного використання часу, задіяння широких можливостей диференціації та коригування навчального змісту; підвищення цікавості, емоційності, доступності освітнього змісту та створення оптимальних умов для довільного запам'ятовування учнями навчального матеріалу й оптимізації системної роботи мозку загалом внаслідок максимальної активізації резервів його обох півкуль (сукцесивного та симультанного сприйняття, логічно-раціонального та образно-емоційного мислення тощо);

– уможливлення психологічно доцільного диференційованого кодування навчального матеріалу ЕНKK залежно від провідного *типу сприйняття особою інформації* (аудіали, візуали, кінестетики, дигітали).

Отож новітні інформаційні технології навчання спрямовані на активізацію самостійної, творчої роботи школяра. При цьому роль учителя часто обмежується консультативно-оглядовим означенням проблеми й аналізом можливих напрямків її розв'язання. Таким чином, у форматі тенденцій постіндустріального розвитку та економіки знань змінюється сама парадигма сучасної шкільної освіти, адже учнівська робота з ЕНKK дає змогу забезпечити миттєву поінформованість, сприяє активізації пізнавальної діяльності, розвиває розумові властивості та комунікативні здібності школяра із цим комплексом як квазісуб'єктом освітньої діяльності, а відтак готує діяльно обізнану особистість “інформаційного суспільства”.

Об'єктом дослідження є електронний навчально-книжковий комплекс як основний психодидактичний інструмент суб'єктів організованої освітньої діяльності.

Предмет дослідження – наукове проектування, створення, експертування та апробування ЕНKK як психодидактичної системи навчальних засобів, спрямованих на психокультурний розвиток молодших школярів.

Очікувані результати експерименту.

1. Наукове обґрунтування *структурно-функціональної моделі* психологічно ефективного ЕНKK.

2. Окреслення основних періодів та похідних етапів цілісного оргциклу *технології проектування* ЕНKK, що базується на новітніх концептуальних засадах інноваційної модульно-розвивальної системи навчання.

3. Обґрунтування та ієрархізація *системи принципів* наукового проектування ЕНKK і здійснення їхнього поліаспектного наповнення.

4. Обґрунтування з позицій педагогічної та вікової психології *системи практико-нормативних вимог* до психологічного проектування змісту

(текстового та графіко-ілюстративного компонентів) і структури ЕНКК для учнів молодшого шкільного віку.

5. Підготовка п'яти *експериментальних примірників* ЕНКК як реальних продуктів здійснення науковцями і практиками принаймні двох діяльностей – інноваційно-освітньої та дослідно-експериментальної, взаємодоповнення яких продемонструє новітні форми продуктивної взаємодії психодидактичної теорії і педагогічного досвіду, котрі заслуговують на поширення у сьогоденній практиці українського шкільництва.

6. Розробка й апробування *психодіагностичної методики*, що спрямована на виявлення в абсолютних і відносних показниках рівня зrealізування психологічного потенціалу школярів (проективної активізації їхніх психічних процесів, станів, властивостей і тенденцій) внаслідок взаємодії з ЕНКК. А також удосконалення психолого-педагогічного інструментарію експертного з'ясування ефективності застосування пропозованого ЕНКК у процесі навчального заняття у середній школі.

7. Формулювання *методичних рекомендацій* для педагогічних і науково-педагогічних працівників щодо особливостей створення ЕНКК для молодших школярів як специфічної (у віковому, психологічному і соціальному аспектах) цільової групи навчально-виховних впливів, а також відповідальних суб'єктів власної життєтворчості.

8. Проведення семінарів і тренінгів для учителів загальноосвітніх шкіл щодо оволодіння ними інноваційною практикою проектування, створення і використання ЕНКК. Завданням зазначених науково-практичних семінарів є підвищення педагогічної майстерності, розширення арсеналу інноваційних програмово-методичних засобів українських педагогів, стимулювання їхньої інноваційно-пошукової діяльності і задоволення потреби в оргтехнологічному та методичному оновленні своєї учительської роботи. Практичне ж застосування ЕНКК дасть змогу домогтися найкращих освітніх показників в оволодінні школярами системою знань, умінь, норм, навичок, цінностей та психодуховних форм повсякденного життєзrealізування.

Результати зазначеного прикладного дослідження є актуальними для декількох споріднених наук чи галузей суспільного виробництва, зокрема: психології (педагогічної та вікової, психологічної герменевтики, психолінгвістики, психосемантики тощо), філософії освіти, психодидактики, педагогіки, освітології, видавничої справи, мовознавства і семіотики.

Термін реалізації програми дослідно-експериментальної роботи: 01.02.2014 – 31.08.2019 р.

Етапи реалізації:

1. Підготовчо-аналітичний (01.02.2014 – 30.06.2014 р.)

- здійснення критичного аналізу типових навчально-книжкових комплексів, що застосовуються у вітчизняних ЗОШ і проведення порівняльного аналізу їх сутнісних особливостей із закордонними аналогами;
- підбір літератури й проведення поліаспектного аналізу сучасних

наукових досліджень з даної тематики;

- розробка методологічної план-карти наукового дослідження з окресленої проблематики;
- проведення категорійно-понятійного аналізу логіко-змістового поля предметного теоретизування;
- розробка і затвердження програми дослідно-експериментальної роботи за вищевказаною тематикою.

2. Параметрично-концептуальний (01.07.2014 – 31.12.2014 р.)

- здійснення порівняльного аналізу переваг і недоліків навчально-книжкових комплексів на паперовому та електронному носіях;
- побудова моделі змістових концентрів психологічного проектування ЕНКК (семіотика, психологічна герменевтика, психолінгвістика, психо-семантика, психодидактика);
- обґрунтування психосемантичних інваріантів проектування (знак, слово, текст, мова, денотат, поняття, особистісний смисл, життєвий сенс, символ) змісту та структури навчальних книг для молодших школярів;
- понятійне визначення дефініції та параметричне окреслення сучасного ЕНКК.

3. Теоретико-методологічний (01.01.2015 – 31.12.2015 р.)

- окреслення психолого-педагогічних завдань і функцій сучасних ЕНКК;
- обґрунтування структурної моделі інноваційного полікомпонентного електронного НКК;
- розробка ієрархізованої системи наукових принципів проектування змісту і структури ЕНКК і їх сутнісне наповнення;
- обґрунтування системи психодидактичних і методичних вимог до проектування та практичного використання ЕНКК;
- побудова інтегральної оргтехнологічної моделі та алгоритмів проектування ЕНКК як складного психодидактичного інструмента суб'єктів освітньої діяльності.

4. Інструментально-технологічний (01.01.2016 – 31.12.2016 р.)

- окреслення основних періодів (інформаційно-пізнавальний, нормативно-регуляційний, ціннісно-рефлексивний, духовно-креативний) та етапів технології наукового проектування ЕНКК;
- безпосередня розробка п'яти авторських еталонних взірців ЕНКК з української мови для учнів молодшої ланки середньої загальноосвітньої школи;
- розробка дослідницького інструментарію для експертно-діагностичного визначення якості новостворених рукописів ЕНКК;
- розробка авторської психодіагностичної методики виявлення рівня зреалізування психологічного потенціалу школярів внаслідок їх взаємодії з макроструктурними компонентами ЕНКК.

5. Досвідно-експериментальний (01.01.2017 – 31.12.2018 р.)

- проведення фахового експертного оцінювання якості новостворених примірників ЕНКК та їхнє доопрацювання;

- виявлення реальної ефективності розвиткової взаємодії учнів з ЕНКК в експериментальних класах початкової школи;
- апробування та експериментальне впровадження інноваційних ЕНКК у досвідну практику учителів-дослідників;
- розробка інструкційних матеріалів щодо процедурних особливостей фіксації та систематизації зібраних емпіричних матеріалів.

6. Узагальнювально-підсумковий (01.01.2019 – 31.12.2019 р.)

- доопрацювання та корекція за результатами психолого-педагогічного експерименту системи психодидактичних процедур, технік і прийомів наукового проектування змісту та структури ЕНКК як основного освітнього інструментарію соціалізації молодшого покоління;
- формулювання *методичних рекомендацій* для педагогічних і науково-педагогічних працівників щодо проектування та ефективного використання ЕНКК у ході навчально-виховного процесу;
- проведення науково-практичного семінару для вчителів загальноосвітніх шкіл інноваційного типу з проблематики запровадження ЕНКК у масову освітню практику;
- наукове узагальнення результатів експерименту, формулювання загальних висновків, оформлення заключного звіту про виконання дослідно-експериментальної роботи та опублікування статей, тез доповідей чи методичних рекомендацій, що висвітлюють основні результати дослідження з окресленої проблематики.

База проведення експерименту. Головно нею є початкова школа ліцею № 157 міста Києва.

Опис наявного необхідного забезпечення експерименту. Експеримент забезпечений організаційно, кадрово, науково-методично, психодидактично, матеріально-технічно.

Пропозиції щодо змісту і термінів здійснення контролю за ходом експерименту. Пропонується здійснювати регулярно, щопівроку та після завершення кожного етапу експерименту одночасно на двох управлінських рівнях: а) Управління освіти Оболонської районної у місті Києві державної адміністрації, б) адміністрації ліцею № 157 міста Києва.

1. *Гірняк А.Н.* Психологічне обґрунтування змісту і структури модульно-розвивального підручника для середньої загальноосвітньої школи: дис. ... кандидата психол. наук: 19.00.07 / Гірняк Андрій Несторович. – Тернопіль, 2007. – 289 с.

2. *Гірняк Г.С.* Психологічне проектування змісту і структури навчально-книжкових комплексів з гуманітарних дисциплін у вищих навчальних закладах: дис. ... кандидата психол. наук: 19.00.07 / Гірняк Галина Степанівна. – Ялта, 2013. – 313 с.

3. *Гуменюк О.Є.* Психологія впливу [монографія] / Оксана Євстахіївна Гуменюк. – Тернопіль: Економічна думка, 2003. – 304 с.

4. *Гуменюк О.Є.* Теорія і методологія інноваційно-психологічного клімату загальноосвітнього закладу [монографія] / Оксана Євстахіївна Гуменюк. – Ялта-Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. – 340 с.

5. *Гуменюк О.* Феномен полімотивації: сутнісний зміст взаємин за модульно-розвивальної системи / Оксана Гуменюк // Психологія і суспільство. – 2001. – №1. – С. 74–123.

6. *Козлова Т.* Розвивальна книжка з української мови до розділу “Будова слова”, 3 клас: [додаєтк. навч. пос.]; за наук. ред. А.В. Фурмана. – К.: Ліцей №157, 2009. – 52 с. – (Отримав гриф МОН “Схвалено для використання у навчально-виховному процесі загальноосвітніх навчальних закладів”, протокол №7 від 24.06.2009 року)
7. *Козлова Т.* Розвивальна книжка з української мови до розділу “Будова слова. Правопис”, 3 клас: [додаєтк. навч. пос.]; за наук. ред. А.В. Фурмана. – К.: Ліцей №157, 2011. – 49 с. – (Отримав гриф МОН “Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах”, протокол №6 від 22.06.2011 р.)
8. *Козлова Т.* Розвивальна книжка з української мови до розділу “Будова слова. Правопис префіксів”, 3 клас: [додаєтк. навч. пос.]; за наук. ред. А.В. Фурмана. – К.: Ліцей №157, 2011. – 48 с. – (Отримав гриф МОН “Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах”, протокол №6 від 22.06.2011 р.)
9. *Козлова Т.* Розвивальна книжка з української мови до розділу “Відмінювання іменників”, 4 клас: [додаєтк. навч. пос.]; за наук. ред. А.В. Фурмана. – К.: Ліцей №157, 2011. – 40 с. – (Отримав гриф МОН “Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах”, протокол №7 від 03.06.2010 р.)
10. *Козлова Т.* Розвивальна книжка з української мови до розділу “Правопис іменників”, 4 клас: [додаєтк. навч. пос.]; за наук. ред. А.В. Фурмана. – К.: Ліцей №157, 2011. – 56 с. – (Отримав гриф МОН “Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах”, протокол №7 від 03.06.2010 р.)
11. *Козлова Т.* Розвивальна книжка з української мови до розділу “Слово. Значення слова”, 3 клас: [додаєтк. навч. пос.]; за наук. ред. А.В. Фурмана. – К.: Ліцей №157, 2009. – 52 с. – (Отримав гриф МОН “Схвалено для використання у навчально-виховному процесі загальноосвітніх навчальних закладів”, протокол №7 від 24.06.2009 року)
12. *Козлова Т.* Технологія створення умов для саморозвитку особистості у модульно-розвивальній системі навчання / Тамара Козлова // Психологія і суспільство. – 2007. – №2. – С. 103–108.
13. *Костенко В.* Майбутнє належить інтелектуалам / Віктор Костенко // Освіта. – 1996. – 30 жовтня. – С. 4–5.
14. Модульно-розвивальна система: теорія, технологія, досвід. Експериментальна СШ №10 м. Бердичева Житомирської області // Рідна школа: Спецвипуск. – 1977. – №2. – 80 с.
15. Модульно-розвивальна система як соціокультурна організація // Психологія і суспільство: Спецвипуск. – 2002. – №3–4. – 292 с.
16. Освітні сценарії. Модульно-розвивальне навчання: психомистецькі технології розвивальної взаємодії / За ред. проф. А.В. Фурмана. – Харків: Ранок, 2000. – 110 с.
17. *Фурман А.В.* Вступ до теорії освітньої діяльності: [курс лекцій] / А.В. Фурман. – Тернопіль: ІСО, 2006. – 86 с.
18. *Фурман А.В.* Граф-схеми навчальних курсів у середній і вищій школі: [наук. вид.] / А.В. Фурман. – Тернопіль: НДІ МЕВО, 2009. – 44 с.
19. *Фурман А.В.* Ідея професійного методологування: [монографія] // Анатолій Васильович Фурман. – Ялта-Тернопіль: Економічна думка, 2008. – 205 с.
20. *Фурман А.В.* Модульно-розвивальне навчання: принципи, умови, забезпечення: [монографія] / Анатолій Васильович Фурман. – К.: Правда Ярослави́чів, 1997. – 340 с.
21. *Фурман А.В.* Освітні сценарії у системі модульно-розвивального навчання: [наук. вид.] / А.В. Фурман. – Тернопіль: НДІ МЕВО, 2009. – 40 с.
22. *Фурман А.* Порівняння принципів і параметрів наукового проектування традиційної та інноваційної систем освіти / Анатолій Фурман // Психологія і суспільство. – 2008. – №4. – С. 137–163.
23. *Фурман А.В.* Психокультура української ментальності: [2-е наук. вид.] / Анатолій Васильович Фурман. – Тернопіль, 2011. – 168 с.
24. *Фурман А.* Система інноваційної освітньої діяльності модульно-розвивальної школи та її комплексна експертиза / Анатолій Фурман // Психологія і суспільство. – 2005. – №2. – С. 29–75.

25. *Фурман А.* Теоретична концепція інноваційного програмово-методичного забезпечення освітнього процесу / *Анатолій Фурман* // *Психологія і суспільство*. – 2008. – №3. – С. 123–159.
26. *Фурман А.В.* Теорія і практика розвивального підручника [монографія] / *Анатолій Васильович Фурман*. – Тернопіль: Економічна думка, 2004. – 288 с.
27. *Фурман А.В.* Теорія навчальних проблемних ситуацій: психолого-дидактичний аспект: [монографія] / *Анатолій Васильович Фурман*. – Тернопіль: Астон, 2007. – 164 с.
28. *Фурман А.В.* Фундаментальний соціально-психологічний експеримент у школах України: *Анатолія пошуку* / *Анатолій В. Фурман* // *Освіта і управління*. – 1997. – Т.1, №3. – С. 39–56.
29. *Фурман А.В., Гірняк А.Н.* Психодидактична експертиза модульно-розвивальних підручників: [монографія] / *Анатолій Васильович Фурман, Андрій Несторович Гірняк*. – Тернопіль: Економічна думка, 2009. – 312 с.
30. *Фурман А.В., Гірняк Г.С., Гірняк А.Н.* Психодидактика проектування навчально-книжкових комплексів для студентів ВНЗ: [монографія] / *Анатолій В. Фурман, Галина Гірняк, Андрій Гірняк*. – Тернопіль: ТНЕУ, 2012. – 328 с.
31. *Фурман А.В., Гуменюк О.Є.* Психологія Я-концепції: [навчальний посібник] / *А.В. Фурман, О.Є. Гуменюк*. – Львів:Новий світ-2000, 2006. – 360 с.
32. *Фурман А., Козлова Т.* Принципи та методика розробки освітніх сценаріїв у системі модульно-розвивального навчання (наукова програма та ефективність її виконання) / *Анатолій В. Фурман, Тамара Козлова* // *Вітакультурний млин*. – 2011. – Модуль 14. – С. 17–31.
33. *Фурман А.В., Козлова Т.* Проектування і використання модульно-розвивальних підручників у контексті психомистецьких технологій навчання / *Анатолій В. Фурман, Тамара Козлова* // *Психологія і суспільство*. – 2009. – №3. – С. 201–204.
34. *Фурман А.В., Костенко В.І.* Школа віри: програма дослідно-експериментальної роботи / *А.В. Фурман, В.І. Костенко*. – К.: Рада, 1996. – 47 с.